

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én egy íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 fittal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazdasági egylet pénztárához Kolozsvárra czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala ad felvilágosítást.

Tudnivalók.

Reményünkben nem csalódtunk, pompás ősziünk van. Alig lehet igyekvő gazda, a ki már el nem végezte volna őszi vetéseit. Tehát ha bár még egy hétig megtart az enyhe idő, a természet rendbe hozta az őszi vetést illető mulasztásait, mert a vetések, ha nagyon nem is bokrosodhatnak el, de megerősödnek annyira, hogy a telet kibírják és a jövő évi jó t a v a s z (?) majd pótolja a többit. Igen ám, de a gazdának ezzel nincs befejezve az őszi munkálatokat illető föladata. Bár alig végezte az őszi, már is előre kell hogy vesse gondolat t a jövő tavaszi vetésekre s ha azokból jó sikert vár, már most meg kell hogy vesse a siker alapját. Ez az őszi mély szántás. Sokan azt tartják még itt Erdélyben, hogy mélyen szántani nem előny, mert a mély szántást nem lehet győzni trágyával. Pedig nem a föld eszi meg a trágyát, hanem a növény. Nő hát, ha a növény sokat fogyaszt, sokat is terem, így hát megérdemli a sok táplálékot. Teremtő isten! ez a fogalom egyre megy ki azzal, ha valaki azt tanácsolná, hogy ne vessünk jó étkü disznót a hizóba, mert nem lehet győzni kukoricával.

Igy hát mi azt tanácsoljuk egész nyugodtan, hogy — a hol különben a talaj természete megengedi, — a jövő évi kapás növények alá szántson a gazda mélyen, eressze bátran 7 - 8 hüvelykre az ekéjét, a fagyos télen aztán hordja meg trágyával mély szántását annyira, mint a minő termést akar, ezt a tvasz nyíltával, ha a fagy kiengedett és a föld megszikkadt, szántsa le 4 hüvelyk mélyen s ha nem

lesz sikere, írja az ujságba; hogy nem ér semmit a gazdasági tanácsunk.

Mint a villanyütés szaladt az országon keresztül az örömhír, hogy Baross Gábor kereskedelmi ministerünk, a ki nagy közgazdasági alkotásai sikereivel ma a nagy világon bámulva, páratlanul áll, újabb merész, de végeredményeiben az ország közgazdaságára áldást hozó s pénzügyileg is sikeresnek ígérkező alkotással boldogítja hazánkat és vonja még jobban magára Európa figyelmét. Ez a teherárú-szállítás reformja.

Tudjuk, hogy eddig a nagy fogyasztó és forgalmi központok előnyeit csupán azok a termelők élvezhették, a melyek ezek közelében helyeződhettek el és állíthatták elő terményeiket, a míg az ország távol pontjain lakó termelők azoktól épen a távolság és a nagy szállítási költségek miatt el voltak zárva. Legjobban érezte ezt épen hazarészünk, a hol, midőn „Magyarország kivitele nyugotra irányul, itt a legkelettibb fekvés hátrányaival kell megküzdenünk“, a mint ennek maga gr. Bethlen András földművelési ministerünk is élénk kifejezést adott, ezen év őszén Kolozsvárott törént időzése alkalmával.

Ezt a nagy távolságot enyészteteti el most a teherszállítmányok tarifájának a zóna-rendszer szerint, a személy-díjszabástól azonban némi leg mégis eltérő alapon, történt, reformálása által Baross minister. Ugy hogy a távol pontok nyers terményei, a jövő évi januártól kezdve, versenyre kelhetnek az eddig a piacokat dominált közeliakkal, mert amazok az eddigi szállítási díjjal szemben 20—36 és így átlagosan mintegy 30% szállítási kedvezményben fognak részesülni. Például egy kocsirakomány gabona, vagy más termény, a melynek szállítása eddig — monjuk Ágostonfalvától Budapestig — 100 frtot tett, az új tarifa szerint csak 64 frtba kerül.

Ennek haszna és előnyei kiszámíthatlanok. A legfőbb, hogy a termények közt a távolság miatti nagy árkülönbségek a távoliak javára, elenyésznek az egészséges verseny folytán. A városi lakók így olcsóbb fogyasztási cikkekhez juthatnak, mi által ugy a megélhetés könnyebbé válik, mint emelkedik az adózó képesség. Óriási arányokat fog ölteni ugy a hazai, mint a transito áru forgalom, mely által viszont emelkedni fog az állam bevétele. —

Az erd. gazd. egyesület gyümölcstermelési törzskönyveinek szabályzata.*)

1. §. Az erd. gazd. egyesület a nemes gyümölcsök tömeges értékesítésének előmozdítása és a kivitel könnyítése céljából az erdélyi hazarész gyümölcstermelői számára gyümölcstermelési törzskönyvet nyit.

2. §. Bejegyzés e törzskönyvbe bejelentés és gyümölcs-minták beküldése alapján történik.

Az adatok valóságáért a felelősség a bejelentőt terheli.

3. §. E törzskönyvben csak oly gyümölcsfajok számára adatik rovat, melyek az erd. gazd. egyesület részéről általános termesztésre ajánlatnak.

4. §. E gyümölcsfajok a következők: . . . . .

5. §. A törzskönyvet az erd. gazd. egyesület titkári hivatala, az egyesület kertészeti szakosztályának felügyelete alatt szerkeszti az A. alatt mellékelt rovatos ív szerint.

6. §. Hasonló módon, a törzskönyvnek megfelelőleg, megrendelési könyv is vezetetik a B. alatti minta szerint.

7. §. A törzskönyvnek a megrendelések szerinti kivonata a megrendelőknél, — a megrendelési könyvnek a bejelentések szerinti kivonata a termelőknek az arány szerinti hirdetési, irodai és postaköltségek utánvételes megtérítése mellett küldetik meg.

Teljes kivonat csak az irodai és postai költségek előzetes megtérítése mellett küldetik.

A költségek elnökileg utalványoztatnak.

8. §. Az előbbi szakasz szerint befolyóilletékeket az egyesületi titkár kezeli s az egyesület pénztárnokának a szakosztályi elnök vagy helyettese láttamozása mellett havonként szolgáltatja át.

9. §. Az egyesület titkár a bejelentésekről és megrendelésekről, a szakosztály útján, az egyesület válaszmánynak félévenként jelentést tesz.

10. §. A félévi jelentések adatai a titkár évi jelentéseiben a lehetőleg viszonyítandók a köztelki csemete-állományból történt megrendelésekhez.

Kolozsvárt, 1890. november 7.

Dr. Nagy Mór.

*) Javaslat szerzőnek az erdélyi gazdasági egyesület gyümölcsészeti szakosztályához. Mi szívünkbelől üdvözljük az életrevaló eszmét és Erdély gyümölcstermelésére és kereskedelmére nézve kívánatosnak tartjuk annak megvalósulását.

(Tervezet.)

gyümölcsstermelési törzskönyve.

sége átlag évenként egy törzs után																	
Hardemp. t. v.	Jos. des Malin.	Nektarin	N. zöld ringló	Olasz szilva	Besztercei	Lauermann	Hortenzia m.	Spanyol m.	Holl. k. kajsz.	Ambrózia	Nancy	Az összes törzsek száma és az összes átlagos évi termés	Árak métermázsánként	A szállítás időpontja	Mily felelősséggel?	A megrendelési könyv sorszáma	Jegyzet
10,10												50	Alma 12 frt.	1890 okt.	Teljes	50	minta a bejelentésnek megfelelő
20 kg. 15 kg.												23-50 mm.	körte 30 frt.	15.			
												50	Alma 14 frt.	1890 nov.	—	51	Pónyikja török muskotályinak találtatott.
												40 mm.	körte 40 frt.	1.			

(Tervezet.)

könyv

termelési törzskönyve után.

l ó s t á r s z a																
Hardemp. t. v.	Jos. des Malin.	Nektarin	N. zöld ringló	Olasz szilva	Besztercei	Lauermann	Hortenzia m.	Spanyol m.	Holl. k. kajsz.	Ambrózia	Nancy	Az összes megrendelés	A megrendelés irányítása	Különös kikötések	A törzskönyv sorszáma	Jegyzet
50,40												23-90	Nyitra	Szállítás ládákban	1	Korábbi megrendelés 19. sorsz. a.
kg kg												mm.				
												35	Schönbrunn	Szállítás kosarakban	2	Teljes kivonat küldetett.
												mm.				

A trágyázás jelentősége nemzetgazdasági szempontból:

Mielőtt a trágyázás eme fontos jelentőségére áttérnék, szabadjon a tárgygyal összefüggőleg valamit a talajról s a termelés lényegéről röviden szólanom.

Ha a növények a szó szoros értelmében vett talajból táplálkoznak, a mezőgazda önkénytelenül is észre venné, hogy a talaj termőrétege évről évre fogy s saját érdekében is szükségesnek látná azt valahonnan visszaszerezni; tényleg azonban nem így áll a dolog és ez az oka annak, hogy a mezőgazdák nagy része a növényi tápanyagok visszapótlását nem eszközli helyesen és megfelelően.

A talaj — eltekintve annak eredetétől és keletkezésmódjától — úgy a hogy mivelés alatt áll, két fő alkatrészt foglal magában, ezek a talaj váza és a talaj sói. A talaj váza képezi annak zömét, a növényeknek tápanyagot nem szolgáltat s így keletkezéséről el sem vitetik általuk; innen van, hogy a termőtalaj apadása nem észlelhető; rendeltetése, hogy a növényeknek álláshelyet nyújtson és hogy a bele jutott, vagy elmálás folytán képződött növényi tápanyagokat megkösse.

A talaj sói azon vegyek, melyek a növény táplálékául szolgálnak; ezek, mint előzetesen mondtuk, a talaj vázában foglaltatnak benn s közülök a legfontosabbak, t. i. phosphorsav, nitrogén és kálium, csak oly nagy mennyiségben foglaltatnak, hogy habár tulmennyiségben állanak is a növények rendelkezésére, avagy ha csak épen észlelhetők vegyi uton, jelenlétükről szabad szemmel tudomást nem szerezhetünk.

Ennyit a talajról, és most térjünk át a termelésre.

A gazdálkodás lényege, bármely irányban történjen is az, abból áll, hogy növényi és állati termékeket állítunk elő, melyeket részben elfogyasztunk, részben piacra vite, értékesítünk. Ha visszagondolunk a már elmondott áthasonítás processusára, beláthatjuk, hogy mindezen anyagok nagyrészből a talajból veszik eredőket s — a légből vett és így mindenütt fellelhető növényi tápszerektől eltekintve — midőn terményeinket piacra visszük, evvel a talajban foglalt egyes anyagokat árusítjuk el és pedig sajnos, épen ezen anyagok azok, melyek folytonosan kivetetve a talajból, végül elfogynak, ezt azonban — mint fentebb is említettem — szabad szemmel nem láthatjuk s így annak daczára, hogy termőföldünk külsőleg mit sem változott, a kellő mennyiségű termények előállítására nem lesz képes, vagyis hasonlatossággal élve: a cassa megmarad, de a tőke belőle hiányzani fog.

Hogy termelhecssünk tehát, a talajban bizonyos anyagok jelenléte szükséges, ezek a növényi tápszerek, láttuk pedig, hogy ezek közül ép a legfontosabbak nem elfogyhatatlan mennyiségben vannak jelen a talajban s így ha ezen anyagokat folytonos termeléssel a talajból kivonjuk, de visszapótlásukról nem gondoskodunk, végül elfognak, minek következményeképen fogjuk észlelni a termés csökkenését egyeseknél és a nemzet vagyonának apadását általánosságban véve.

Ezen anyagoknak mint növényi tápszereknek visszapótlását, mint tudjuk, trágyázás útján eszközöljük; nemzetgazdasági szempontból tekintve tehát a trágyázást, azt mondhatjuk, hogy egyik feltételét képezi a nemzeti jólétnek. — Ha tehát nem ragadunk meg minden alkalmat, hogy azon anyagokat, melyek a visszapótlást eszközlik, trágya alakjában a talajnak visszaszolgáltassuk, nem csak saját magunkat fosztjuk meg évről-évre jövedelmünk egy részétől, de unokáinknak is koldusbotot adhatunk kezökbe.

Okszerű gazdálkodás hiányában már a birtok keretén belül is kárba veszhet ezen értékes anyag egy része, hát még mennyi vész el a városokban elhasználatlanul és mennyit nyel el a külföld s a tenger visszavonhatlanul!

A gazdaság majorjában a rossz trágyakezelés következtében benn marad a talaj tápanyagainak nem megvetendő része, így hazánkban ilyen úton a statisztikai adatok szerint 80 millió q. megy évenként kárba, melynek értékét csak 10 krra téve métermázsánként, 8 millió forint értéket képvisel.

Az árnyékszék- és baromfi ürülék, a tüzelőfa hamuja, magtári hulladékok, szérüskert, gazdasági udvar s máshol összegyűlt szemét, konyhahulladék, elhullott állatok és sok más anyag, ha az composttá alakítva nem adatik vissza a talajnak, holt tőkét képvisel.

A városokban értékesítettnek a mezőgazdasági nyerstermények nagy részei, ezeknek hulladékai többnyire a városon kívül, valamely félreeső területre gyűjtetnek össze, ahol el is vesznek a gazdaközönségre nézve, a termőtalaj nagy hátrányára. Ilyen anyagok az emberi ürülék, mészárszékekből kikerült állati hulladékok, mint a csont, szőr, köröm, pata, belek és vér, a konyhai hulladékok, a városban összegyűlt szemét és istállótrágya. Hogy ezek egynémelyike mily értéket képviselhet, például Budapestet szabadjon felhoznom: az itten felgyűlő árnyékszék-ürüléket, amint azt Cserháty és dr. Kossutányi írják, 200 ezer frtra becsülik s az ugyanitt előállított konyhai hulladékokkal egyik

gazdasági író állítása szerint 300 ezer disznót lehetne felhizlalni; sajnos ezen anyagok nagy része a Dunába jut s később a tenger vize nyeli el.

Mezőgazdasági műipár biányában külföldre került ipari és kereskedelmi növények, a nyers állapotban kivitt más mezőgazdasági termények, mint a buza, árpa, rozs, tengeri és sok más ilyenmü anyagok hulladékai, azon ország nemzetgazdasági tőkét gyarapítják, melybe kivetettek, azért mondja Liebig, hogy a ki terményeit nyers állapotban engedi kivinni az országból, az földjét adja el: és ez igaz, mert rendszeren a termények azon alkatrészei jutnak ki az országból, melyek legértékesebbek, így a szemes termények folytonos kivitelével azon fontos alkatrészekről fosztjuk meg a talajt idővel, melyek a szemképzésnél okvetlenül megkiváncatnak s csak az marad meg, a mi a szalmában foglaltatik benn.

Mindezeket egybefoglalva, látjuk, hogy mily roppant kincs hever az országban elhasználatlanul, mennyit nyel el a külföld s a tenger vize, ha nincs a ki azokat visszaadja az anyaföldnek, melyből kivétek; de látjuk azt is, hogy ha ezt tenni elmulasztjuk, a termőföld nem lesz képes a nemzet folyton fokozódó igényeit kielégíteni s a közjólétet előbb vagy utóbb a nélkülözések váltják fel.

Papp Miklós.

Az idők jele.

Nem lehet mondani, hogy Kolozsvár közönsége, mint község, szükmarku, vagy éppen szükkeblü volna közigazdasági érdekek ápolása dolgában. Elég volna e tekintetben arra a nagybecsü támogatásra utalni, melyben az erd. gazd. egyletet is részesíti, állatkiállításának állandó segélyezése által Egyletünknek kezdettől fogva alapító tagja. Többször tanujelét adta a mezőgazdasági kérdések iránti érdeklődésének is. És a maga körében, mint nagybirtokos, több ezer holdas, nagy területmü legelőinek a közönség használatára bocsátása által hatalmas támogatásban részesíti a gazdaközönséget, bár (pénzügyi szempontból) jobban is tudhatná azokat jövedelmeztetni. A sóskut megszerzése által a marhaállomány javítására nagy befolyást biztosított magának; bár ez a befolyás nem oly kézzelfogható.

Lehetne mindezekhez még több példáit sorolni Kolozsvár áldozat készségének.

És mégis, mindezekkel szemben, azt bátorkodunk állítani, hogy Kolozsvár, mint törvényhatóság, mint a magyar politikai test egyik tagja, eddig még sohasem tanusította azt, hogy gazdasági politikája

volna, — oly politikája t. i., mely tudatosan saját terve szerint működ-
nék össze az állam politikájával. Ne tessék, kérem, mosolyogni, sem az
egyik, sem a másik félnek a rovására A törvényhatóságról, in abstracto,
az államról in concreto, magas fogalmaink vannak. . . .

Nos hát, e r r ő l a magaslatról tekintve, lepett meg minket az a
hir, hogy Kolozsvár a gyümölcsészet fellendítéséért egy egész időkorra
szóló áldozatot készül hozni.

Azt hallottuk ugyanis, hogy előterjesztés fog tétetni az iránt,
hogy a városi közkölségvetésbe évenként 500 frt vétessek föl nemes
csemeték kiosztására, a feladat minden consequentiájával.

Minket e hallomás igen közlelről érdekel. Utána járván azért a
dolog miben létének, megtudtuk, hogy az előterjesztés a legközelebbi
napokban csakugyan meg fog tétetni, körülbelöl a következő formában:

1. A város, nemes csemetéknek, a kisbirtokos osztály számára elő-
nyös árban leendő kiosztása céljából, husz évig, évenként 500 frtot
vesz föl kölségvetésébe.

2. A fajokra nézve az erd. gazd. egylet megállapodásai irányadóak.

3. Ültetés, ápolás, gondozás, hatósági állandó ellenörzés alá ren-
deltetik.

4. A polgármester nyilvántartást vezetett a csemeték sorsáról;
évenkénti jelentést tesz a sikerről s annak fokozatos növekedéséről

5. Azok a gazdák, kik a jótéteményt különös buzgósággal hálál-
ják meg, jutalomban is részesíttetnek.

6. A csemeték a beállítandó községi faiskolából választatnak ki.
Ezek lesznek a főbb elvei az előterjesztésnek.

Mi, a magunk részéről, ennek az előterjesztésnek, ha az határo-
zattá válik s ha a határozat tényné, a tény erkölcsöse erősödik: a leg-
melegebben gratulálunk.

Azon öszszeggel, annyi időn át, jó kézzel, jó fővel és jó szívvvel
s o k a t lehet produkálni.

Általanösségben szólva, a következő eredményeket lehet mintegy
előreláttni:

1. Egyensuly a kerti gazdaságban.

2. A piacz minösségi színvonalának emelkedése.

3 A finomabb izlés igényeinek kifejlődése.

4. Kedv-ébresztés a gyümölcsészet iránt

5. A gyümölcsözésre váró tőkéknek a gyümölcsstermelés felö
terelése.

6. Tömeges termelés, tömeges kivitel.

7. Az erkölcsök finomodása, a természet gyöngéd műveinek (a nemes gyümölcsfáknak) növekedő kimélete által

8. Aztán a vagyonosodás, a becsületes munka árán. . . .

Istenem! csak elemezni kell ezeket az általánosságokat: s mennyi különös jó eredményekhez jutunk!

Nekünk azonban, az erd. gazd. egylet részéről, a legörvendetesebb a megindított mozgalomnak az az iránya, mely a fillokszéra-vész fenyegetéseivel szemben a kedv és egészség tartalékos forrásaihoz vezet. Ez ugyan keserű öröm lenne; és teljes szívvel-lélekkel kívánjuk, hogy e keserű pohár elmuljék mitőlünk; de a jövővel, bármi sötét is az, szembe kell nézni.

Ugy látszik, Kolozsvár e sötét jövővel szembe nézni kész; és szembe nézni képes is, ha kész.

Önként kell elhatároznia azt, a mit az idők parancsolnak.

Elvárjuk azonban a határozatot; a programhoz aztán majd hozzászólunk. —

— y.

A gyümölcsstermelő gazdaközönséghez. *)

Több oldalról vett értesítések szerint a gyümölcsfák egyik legveszedelmesebb ellensége, a téli türkőny (*Geometra brumata*, Frostspanner) lepkéi ez őszön oly tömegesen jelentkeztek, hogy a jövő gyümölcsstermésre újból a teljes letarolás sorsa vár, ha idejekorán meg nem teszi minden gyümölcsstermelő a lehető védintézkedéseket.

Figyelmeztetem azért a t. gazdaközönséget, hogy e lepkének pusztító hernyói — az ugynevezett zöld hernyó — ellen idejekorán védekezék.

E védelemnek éppen most az ideje, midőn a repülni nem tudó

---

*) Örömmel adunk helyet ezen, minden gyümölcsstermelőre egyformán nagy fontossággal bíró közleménynek, melyet Kolozsvár város derék polgármestere falragasz alakjában bocsátott ki, hogy az abban foglalt utasításokat a gondoskodására bízott város minden rendű polgára olvashassa és hasznára fordíthassa. Mi a polgármester úr ezen intézkedését nagyra becsüljük s annak jeléül tekintjük, hogy érzi s tudja azt, hogy a gyümölcsstermelés Kolozsvár városára nézve mily nagy horderővel bír. Meg vagyunk győződve, hogy a gazdaságnak és természetnek egyéb bajai sem kerülnek ki körültekintő gondoskodását és figyelmét.

A járási szolgabiroóságok hasonló intézkedésekkel maguknak szintén sok érdemet szerezhetnének, mint a melyekkel a nép vagyonosodását mozdítanák elő.

nöstény lepke fölmászik a fákra, hogy a rügyekbe rakja petéit; míg a him lepke estszürkületi röpkedését végzi.

A hernyók a petékből kora tavasszal kibujnak s azonnal a rügyekbe furakodnak; s ha egy fát csupaszra rágtak, fonalon leereszkednek s más fára másznak.

E lepke elszaporodásának leghatásosabb ellenszere az volna, ha már báb korában pusztították, a kert talajának, vagy legalább a gyümölcsfák területének rendes felásása által; mert a lepke bábja a földben van

Másodsorban azonban a nöstény lepke pusztításáról kell gondoskodni és pedig a ragacsos anyaggal bekent faövek által.

Jó tenyérnyi széles, vastagféle papirból övet kell kötni a fa derekára, lehetőleg sima helyen. Ez övet aztán jól be kell kenni az ugynevezett Pichler-féle rovar enyvvel; vagy ha ilyen nem áll rendelkezésre, kátránnyal; mely, hogy több ideig ragadjon, terpentinnel vagy lenolajjal keverendő. A teljes siker kedvéért a ragacsot hétenként meg kell ujitani, a fagy beálltáig; sőt tavasszal is fenn kell tartani.

Az övkötés lefelé fordítva, tölcser alakban is alkalmazható; s más rovarok ellen is hasznos

Gondoskodni kell azonban még arról is, hogy az övön alól lerakott peték elpusztittassanak; úgy, hogy a fák törzse az öv alatt télen vagy kora tavasszal maró luggal vagy mésszel kenessék be, vagy erős szappanvizzel keféltessék le.

Harmadsorban a hernyó pusztítása következik; mire nézve tanácsunk f. év márczius hó 4-ről 3273. sz. a. kiadott utasítása olvasandó meg.

Bővebb leírás a gyümölcsészeti kézi könyvekben. (Pl. Kócsi f. iskolájában, vagy Jäger kézikönyvében.)

Kolozsvár sz. kir. város tanácsától Kolozsvárt, 1890. évi november 10 én.

Albach Géza,
polgármester.

Az erdélyrészi bortermelők szövetkezete.

Az erdélyi pincze-egylet liquidatioja következtében szükségessé vált, az erdélyi borok kelendőségének és a külföldi piacok megtartásának biztosítása szempontjából, egy új szövetkezet létesítése. Az elévált összehívott értekezlet az erdélyi gazdasági egylet helyiségében nov 3-án este 6 órától 9¹/₂ óráig tartotta meg tanácskozását, báró Bornemisza János elnöke alatt. Az értekezlet, a reformatus status-

nak folyamatban volt s az esti órákba is mélyen bele nyult közgyűlése és a kasinói ünnepélyek miatt, nem nagyon népes volt, de a kik részt vettek, igazi érdeklődést tanusítottak.

Az ujabbi szövetkezés eszméjét a jelenváltak üdvösnek tartják és kívánatosnak, hogy a pincze-egylet részvényesei, részvényeiknek a liquidatio utáni értékével, az új szövetkezetnek részesei legyenek.

E végből az értekezlet egy bizottságot küldött ki, melynek feladataul tüzetett: a pincze-egylet vagyoni állapotáról — az actíváknak szakértői bírálata és értékebecslése s a passíváknak ezzel szembe állítása által — tényleges meggyőződést szerezni; ez alapon a pincze-egylet részvényeseit az ujabban alakítani czélzott „erdélyrészi bortermelők szövetkezete“ részére megnyerni; valamint, különösen a termelők köréből minél több új aláíró részvényeseket szerezni. Ezen bizottságba gróf Teleky Domokos elnöklete alatt megválasztottak: Báró Jósika Gábor, Miksa Imre, Meiszner József, Velics Ödön, Korbuly Bogdán, Bartha Miklós. Első összejövetelét november 16-ára tűzte ki, midőn is a pincze-egylet vagyoni állapotát fogja bíráltilag és becslés szerint megállapítani.

A hünningeni haltenyésztő intézet.

Mezey Gyula, a magyar-óvári gazdasági akadémia tanársegédének, a mult év őszén tett külföldi tanulmányutjáról, a földmivelésügyi ministeriumhoz beterjesztett jelentéséből.

A hünningeni haltenyésztő intézet Elzászban, a svájci határ közelében, Baseltől körülbelül egy órányira fekszik. Az intézetet 1852-ben III. Napoleon alapította, nemes halak tenyésztésére s az, az 1870/71 i háboru után Németország birtokába került s jelenleg mint német császárszázári intézet, tartatik fenn.

A hünningeni intézet, melynek jelenlegi igazgatója dr. Haack, eredeti rendeltetéséhez hiven, most is, főleg a nemes tenyésztésével foglalkozik, de ujabban a tőgazdaságot is felkarolta

A nemes halak közül főleg pisztrángot, lazacot, saiblingot (*Salmo Savelinust*) és amerikai pisztrángot (*Salmo fontinalist*), melyet Hünningben amerikai sügér saiblingnak (*Barschsaibling*) kereszteltek — tenyésztének, valamint pisztráng és saibling keresztteztést.

A nemes halak megtermékenyítését mesterségesen eszközlik, 4 anyahal ikrájára egy apahal tejét használva fel s a mesterséges peték kikeltéséhez a Haack által megjavított Borne-féle halkikeltő készülékeket alkalmazzák.

A kikelt porontyok addig, míg szikhólyagjukat el nem veszítették, nem kapnak semmi táplálékot és kisebb edényekben tartatnak. Szikhólyagjukat elvesztve, haltartó medenczékbe helyeztetnek be, hol eleinte apró vízi állatokkal, főleg bolharákokkal (*Daphnia* és *Cyclops*-szal) valamivel később a közönséges szunyog (*Culex pipiens*) álczáival tápláltatnak. A fejlődöttebb, 2 -- 3 hónapos halak azután összevagdalt velővel s erre vagdalt hússal — többnyire lóhússal — tápláltatnak.

Az egykoru halak együtt, egy medenczében maradnak egészen kétéves korukig s ekkor ivar szerint szétválasztják őket.

A kifejlődött halakat részben vagdalt lóhússal, részben apróra vagdalt halakkal etetik.

A halivadék táplálásához szükséges apró vízi állatokat az áltai nevelik, hogy egy vízmedencze alját kirakják trágyával s erre vizet eresztenek; a medenczékben az apró állatok csakhamar kifejlődnek. Innét a halak etetéséhez szükséges állatkákat tülhálóval fogják ki; a tülhálót 3—4-szer bemerítik a medenczébe, a mi által a hálóban rekednek a kis állatok, melyek a nemes halak medenczéibe a hálóból kiöbltetnek.

Halbizlalással az intézet nem foglalkozik, az itt felsorolt nemes halakat kizárólag ikranyerés céljából tenyésztik s csupán a megtermékenyített halikrát és ivadékot bocsátja áruba. 10—15 év előtt még Európa minden részébe nagy számban küldözgetett petéket és ivadékot az intézet, de ezen idő óta egyre lanyhább a kereslet.

A nevezett halak tenyésztésén kívül, az intézet működésének sulypontját a haltenyésztést illető kísérletekre helyezi. E kísérletek részben egyes halfajok keresztezésében, részben idegen halfajok meghonosításában állanak.

A keresztezési kísérletek közül ujabban nagyon sikerült eredményeket értek el az amerikai pisztráng (tejes) és a saibling (ikrás) keresztezésével; továbbá egy gyönyörű pisztrángfajt, az amerikai szivárványpisztrángot*) (*Salmo irideus*) sikerült az intézetnek meghonosítania, mely legujabban a fogas süllőnek az Elba folyamvidékébe való betelepítésével foglalkozik.

A nemes halak kiköltéséhez természetes hófoku patakvizet használnak, melynek hőmérséke télen 1 R^o-ra süllyed le s nyáron 10—12 R^o-ra száll fel. Hünningenben a pisztrángok októberben kezdenek ivni

*) A megnőtt szivárványpisztrángok darabját 30 frank értékben tartják.

és ivásuk egész márcziusig tart el; a szivárványpisztrángok pedig márczius-május hónapokban ivnak, miért is az intézeten a kikelés időszaka október hó végétől június hó elejéig tart.

Mert a nemes halak tenyésztéséből befolyó jövedelme az intézetnek egyre csökken, egypár év előtt Haack tógazdaságot rendezett be, melyet egyre kiterjeszt. A tógazdaságban főleg pontyok és fogasok, azonkívül marénák és czigányhalak (*Tinca vulgaris* tenyésztetnek, Dubics rendszere szerint. Igen sok aranyhalat is nevel, kisebb, csekélyvízű tavakban az intézet, a nélkül, hogy tenyésztésükre nagyobb gondot fordítana.

Az intézet összesen 41 ha.-nyi területtel bír, melyből 30 ha. esik a tavakra, halasárkokra és halmedenczékre.

Az intézetet az állam nem dotálja, annak saját bevételeiből kell magát fenntartatania; a birodalmi kormány azonban tetemes összeget fizet évenként, az intézet által a Rajna folyamvidékébe bocsátott halivadékért.

Az igazgatón kívül az intézet személyzete a titkárból, a számadóból és 2 felügyelőből áll; a munkaszükséglet mérvében napszámókat szoktak felfogadni, a durvább munkák végzésére. —

Vegyes közlemények.

— **Zona az áruforgalomban.** A m. kir. államvasútak új árutarifája, mely tudvalevőleg jövő év január elsején fog életbe lépni, már megjelent. Az új tarifa föntartja az áruk érvényben álló osztályozását, ellenben a tételeket kisebbedő egységek alapján tíz kilométerről tíz kilométerre állapítja meg, 1100 kilométer távolságig. E tételekhez még kezelési illeték járul, mely 90 kilométernyi távolságon túl nem változik. A tarifa legfontosabb ujitása mindenesetre a szállítási tételek lényeges mérséklése, mely 20 és 36 százalék között ingadozik és átlag 30 százalékra tehető. Azonkívül a budapest-bruck-bécsi és budapest-fiumei vonalokon, valamint a dunagőzhajózási társaság versenyének alávetett vonalokon — hihetőleg külön refakciák megállapítása által — még messzebbmenő mérséklések fognak adatni.

— **Élőnövény bevitel Oroszországba.** A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumból az értesítést vette, hogy az orosz kormány legujabban kibocsátott rendelete szerint, mindennemű élőnövény-küldemény, ideértve a szőlőt is, rendeltetési helyére való tekintet nélkül jövőben az orosz határon a vámhiva-

talek által megvizsgálandó Ezáltal az orosz kormány elejét kívánja venni azon lehetőségnek, hogy szőlőlevelekbe csomagolt növények által a filloxera behurczoltassék Mit is az érdekelt és különösen a szőlőkereskedéssel és kivitelre foglalkozó köröknek oly megjegyzéssel hozunk tudomására, miszerint a szóban levő eljárás valószínűleg valamely spediteur közbelépését fogja az orosz határvámhivatalnál szükségessé tenni.

— **Hogyan etessük a lovakat?** Nem mindenki tudja, hogy lovait szokottnál jobban etetheti, a nélkül, hogy több pénzébe kerülne. Az eljárás igen egyszerű. A zabot ugyanis mielőtt a lovakat abrakolni kezdik, megnedvesítik, a mi nagyon czélszerűtlen szokás. Miért? Azért, mert ha a ló száraz takarmányt, tehát száraz zabot kap, sokkal jobban megrágja, minek következtében nyállal is jobban keveri, mi alól, ha megvizesített zabot kap, fel van mentve Sokkal czélszerűbb tehát, száraz zabot etetnünk a lovakkal s abrakolás után itatjuk meg. Ily etetés mel ett a lovak a takarmányt sokkal jobban kihasználják, tehát jobban is erősödnek és fejlődnek tőle, mint a nedves takarmánytól.

Piaczi árak.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Arpa	Zab	Törökbúza	100 kiló		1 köbméter tűzifa	1 kiló marhalús
helye	ideje								széna	szalma		
k r a j c z á r o k b a n												
Budapest	XI. 14	q.	803	—	730	845	712	666	—	—	—	—
Brassó	" 7	hl.	590	380	410	360	250	400	140	60	260	44
Deés	" 11	"	680	560	440	—	320	420	280	180	260	36
Fogaras	" 7	"	550	500	400	—	240	330	220	120	200	32
Gyula-Fehérvár	" 8	"	650	550	500	—	325	450	350	200	300	36
Kézdi-Vásárhely	" 13	"	580	—	380	360	240	400	350	90	250	32
Kolozsvár	" 13	q.	730	—	620	—	600	500	250	140	300	38
Maros-Vásárhely	" 13	"	742	490	535	420	624	500	200	150	306	38
Nagy-Szeben	" 14	hl.	550	450	390	380	240	350	150	110	325	42
Nagy-Várad	" 11	"	588	484	474	—	340	410	280	160	320	48
Sepsi-Szt.-György	" 10	"	560	500	420	360	230	380	400	150	180	32
Szász-Régen	" 8	"	550	460	380	335	225	325	210	110	260	32
Torda	" 8	"	575	375	400	300	250	400	300	36	225	36

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Br. Jósika Sámue Szabó Sámuel, Vörös Sándor.

Felelős szerkesztő: Szakáts Péter.

HIRDETÉSEK.

Regaleváltság

kötvény birtokosait

ezenel tisztelettel értesitem, hogy

regaleváltság kötvényeit,

ugyszinte

az ezekre szóló és a kormánytól három évi kamat-
szelvényekkel ellátva kiadott

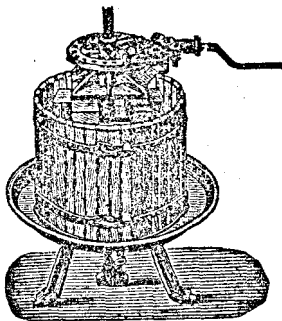
u t a l v á n y o k a t

10. a legjutányosabb árban megveszem.

6-6

HUTFLESZ KÁROLY.

Mindennemű mezőgazdasági, szőlőmivelési és borászati gépek.

Borprések,
gyümölcsajtók,
szőlő- és gyümölcs-
malmok

legujabb
szerkezetek
különböző
nagyságban.

Peronospora-készülékek, cséplő-
gépek, tisztító-malmok, valamint
járgányok, tengeri-morzsolók, ve-
tőgépek, ekék stb. stb.

Aszaló készülékek gyümölcs és főze-
léknemekre.

Önműködő zöldtakarmányi prések.

Szecs kavágó-gépek a legnagyobb választékban, a legolcsóbb
árakban jeles kivitellel szállítja

HELLER IGNÁCZ, Bécs, Práter-ut. 78. sz.

Árjegyzékek és mindennemű tudósításokat kívánságra gratis és franco.
(Díjmentesen.)

Tevékeny közbenjáró kívántatik és jól jutalmaztatik.

(1.) Árulóknak magas engedmény. (15-20.)